

KATEDRA HISTORIE Filozofické fakulty UJEP

Pasteurova 13, 400 96 Ústí nad Labem, CZ
Tel.: +420 475 286 444, <http://ff.ujep.cz>, Email: vendula.hracova@ujep.cz

Instrukce pro státní závěrečné zkoušky

Navazující magisterské studiu

Studijní program: **Historie, Navazující**

Specializace: **Historie**

Specializace: **Péče o kulturní dědictví**

Specializace: **Archivnictví**

Specializace: **MAIOR i MINOR**

OBEČNÁ CHARAKTERISTIKA

Státní závěrečná zkouška se skládá ze dvou ústních zkoušek a obhajoby diplomové práce. Obhajoba spojená s rozpravou nad tématem diplomové práce se nemusí konat v den ústního přezkoušení a student při ní může využít možnosti promítané prezentace. Při ústním přezkoušení z Českých a obecných dějin má student k dispozici historické atlasy. Ve všech částech SZZ výkon studenta posuzuje komise v čele s předsedou jmenovaným z řad docentů a profesorů.

ZPŮSOB PŘIHLÁŠENÍ K ÚSTNÍM ZKOUŠKÁM:

Student vyplní na studijním oddělení Přihlášku ke státní závěrečné zkoušce, a to nejpozději v termínu určeném harmonogramem FF UJEP. Odevzdání přihlášky ke státní závěrečné zkoušce předpokládá, že student splnil všechny povinné předměty a povinné moduly (blok povinně-volitelných kurzů) stanovené studijním plánem příslušného studijního programu a dále získal úplný počet kreditních bodů v souladu se zněním Studijního a zkušebního řádu pro studium v bakalářských a magisterských programech UJEP (čl. 8. odst. 7 a 8).

Do přihlášky výslovně uvede, ke které státní závěrečné zkoušce se hlásí (České a obecné dějiny, příslušná specializace), v případě státní závěrečné zkoušky z Českých a obecných dějin, resp. specializace Historie i zvolenou variantu, tj. starší dějiny, nebo novější dějiny (viz dále Způsob zkoušky). Student je dále povinen se zapsat na SZZ i prostřednictvím IS STAG.

ZPŮSOB ZKOUŠKY:

Student, který se řádně přihlásil ke SZZ, odevzdá nejméně 14 dní před termínem konání zkoušky na sekretariát katedry historie seznam prostudované odborné literatury z českých a obecných dějin i příslušné specializace.

SZZ z Českých a obecných dějin

Student si vybere jedno ze dvou preferovaných období dle svého odborného zaměření. Varianta *starší dějiny* zahrnuje období od starověku až do konce 18. století, varianta *novější dějiny* zahrnuje období od Velké francouzské revoluce do nejnovějších dějin. Vlastní přezkoušení v podobě dvou vylosovaných otázek má formu rozpravy nad látkou vybraného období – první otázka směřuje k problematice českých, příp. českých a československých dějin, druhá k problematice obecných dějin. Otázky vycházejí z níže uvedených okruhů.

OKRUHY OTÁZEK

varianta STARŠÍ DĚJINY

České dějiny

1. Rané formy státnosti na českém území – první státní útvary, přemyslovský stát.
2. Lucemburkové na českém trůnu – systém vlády, krizové jevy, vzdělanost a kultura.
3. Husitské války, předpoklady, průběh, důsledky.
4. Doba poděbradská a jagellonská
5. Habsburkové na českém trůně a jejich vláda až do bitvy na Bílé hoře.
6. Kultura humanismu a renesance v Čechách a na Moravě.
7. Třicetiletá válka a její důsledky pro české země.
8. Náboženské poměry v habsburské monarchii od třicetileté války do období josefinismu.
9. Hospodářské poměry v českých zemích 17. a 18. století – ekonomické problémy venkova, protoindustrializace.
10. Absolutistický systém vlády až do období osvícenského absolutismu v našich zemích.

Obecné dějiny

1. Klíčové okamžiky antických řeckých a římských dějin.
2. Evropa na přelomu antiky a středověku.
3. Karolinský svět.
4. Středověká církev a její reformy. Hereze.
5. Evropské monarchie vrcholného středověku.
6. Podstata a proměny středověkého světského univerzalizmu (otonské, sálské a štaufské císařství).
7. Evropská kultura od románského umění ke gotice.
8. Filozofické a teologické základy středověké vzdělanosti.
9. Středověké renesance, reformace a katolická reforma. Realita konfesionalismu.
10. Evropské státy raného novověku – charakter, vývoj, konflikty. Počátky koloniálních impérií.

varianta NOVĚJŠÍ DĚJINY

České a československé dějiny

1. Moderní nacionalismus v našich zemích – koncepty, ideje, tvůrci.
2. Revoluce 1848/49 v českých zemích – příčiny, průběh, důsledky, souvislosti s evropským vývojem.
3. Hospodářský a sociální vývoj české společnosti v dlouhém 19. století. Hlavní etapy ekonomického vývoje.

4. Vývoj politiky v českých zemích ve druhé polovině dlouhého 19. století – proměny ústavnosti, politické strany, hlasovací právo, česko-německá otázka.
5. První světová válka a její odraz v historii českých zemí – zahraniční a vnitřní odboj, odraz v kultuře a umění. Vznik samostatné Československé republiky.
6. První Československá republika – politický systém, národnostní problematika, kulturní atmosféra.
7. Druhá republika 1938-1939. Čechy a Morava pod německým protektorátem 1939-1945, český odboj za nacistické okupace.
8. Třetí republika 1945-1948. Národnostní otázka v ČSR a její řešení po druhé světové válce.
9. Únor 1948, upevnění komunistického totalitního režimu a jeho vývoj v 50. letech. Hospodářský, sociální a kulturní vývoj v letech 1948-1968.
10. Komunistická „normalizace“ a příčiny jejího pádu – Československo v letech 1969-1992. Česko-slovenské vztahy v letech 1945-1992.

Obecné dějiny

1. Velká francouzská revoluce a konflikty v Evropě na přelomu 18. a 19. století.
2. Základní rysy politického, sociálního a hospodářského vývoje v Evropě 19. století, teoretické koncepty a praxe.
3. Evropa a zámořský svět po Vídeňském kongresu do počátku 1. světové války.
4. Věda, vzdělanost a kultura v průběhu 19. století.
5. I. světová válka: příčiny, průběh, výsledky.
6. Společnost a kultura mezi dvěma světovými válkami
7. Autoritářské a totalitní režimy v meziválečné Evropě.
8. II. světová válka – příčiny, průběh, výsledky.
9. Integrační a dezintegrační procesy po II. světové válce.
10. Evropa a svět od II. světové války k dnešku: výzvy, problémy, konflikty.

SZZ Specializace Historie

Student si vybere jedno ze dvou preferovaných období dle svého odborného zaměření. Varianta *starší dějiny* zahrnuje období od starověku až do konce 18. století, varianta *novější dějiny* zahrnuje období od Velké francouzské revoluce do nejnovějších dějin. Vlastní přezkoušení v podobě dvou vylosovaných otázek má formu rozpravy nad látkou vybraného období – první otázka se zaměřuje na teoretické aspekty studia historie, druhá je koncipována metodologicky. Otázky odpovídají níže uvedeným okruhům, jsou však koncipovány problémově.

OKRUHY OTÁZEK

varianta STARŠÍ DĚJINY

Teoretické aspekty

1. Rekapitulace vývoje historického poznání Velké Moravy. Nejstarší přemyslovské legendy a vývoj názorů na ně. Kronikářství českého středověku do doby Jana Lucemburského.
2. Od družinných elit k vrcholně středověké pozemkové šlechtě. Středověká vazalita a benefičiální systém.
3. Pozdní středověk jako historiografický problém. Kultura renesance a humanismus jako historiografický koncept. Hereze, reforma a reformace.

4. Výzkum raně novověkých měst – charakteristika městských pramenů. Nové metodologické podněty výzkumu raně novověké společnosti.
5. Dualismus moci ve stavovské monarchii. Náboženský vývoj předbělohorského období v českých zemích.
6. Nové typy pramenů pro české dějiny 17. a 18. století.
7. Analýza aspektů vytváření novodobého českého národa.
8. Ekonomické koncepce a jejich odraz v evropské politice 17. a 18. století. Obecné a specifické rysy protoindustrializace v českých zemích.
9. Rozvoj amerických kolonií a vznik USA. Role evropských států a srovnání s vývojem v Jižní Americe.
10. Myšlenkové proudy 18. století a jejich vliv na společnost.

Metodologie

1. Historie a historické myšlení. Dějiny, minulost, dějepis vs. minulost, historiografie a paměť. Problematika historického vědomí a (kolektivní) paměti.
2. Historikovy metody a jeho nesnáze. Etika historikovy práce.
3. Historické dílo – historiografie a historická interpretace.
4. Mikrohistorie a historická antropologie.
5. Dějiny každodennosti, dějiny mentalit.
6. Evropská reformace – podoby a problémy.
7. Přechodové rituály a lidová magie raného novověku. Fenomén čarodějnictví a jeho proměny ve středověku a raném novověku.
8. Historická demografie a statistika
9. Historická geografie a kartografie.
10. Historická sociologie.

varianta NOVĚJŠÍ DĚJINY

Teoretické aspekty

1. Nejvýznamnější politické osobnosti českých dějin v 19. století. Hierarchizace českých politických stran do 1. světové války a charakteristika jejich programu.
2. Tři pilíře a průsečíky 19. století (nacionalismus, liberalismus, socialismus) – teorie, typologie, organizační formy, osobnosti.
3. Proměny každodenního života v průběhu 19. století s ohledem na sociální skupiny a další kritéria. Etnické skupiny vnímané jako problémové (Židé, Romové), příčiny, konkrétní reflexe, dopady.
4. Nejvýznamnější dokumenty doby 1. světové války vedoucí ke vzniku samostatného československého státu. Klíčové mocenské vazby a vztahy v Evropě od Vídeňského kongresu po I. světovou válku.
5. Československo – nahodilost, nebo logika dějin?
6. Odboj proti totalitním režimům v Československu a ve střední Evropě. Češi a komunismus. Historiografie ve službách totalitních režimů. Pramenná základna pro poznání totalitních režimů – možnosti a limity.
7. Versailleská mírová soustava. Politika appeasementu – představitelé, průvodní okolnosti, interpretace.
8. (Ne)přátelé. Vztahy SSSR a Německa 1922-1941. Zahraniční politika, smlouvy, hospodářská a vojenská spolupráce.
9. Proměny interpretace studené války.
10. Základní problémy mezinárodních vztahů na přelomu 20. a 21. století. Evropa – součást mocenských bloků nebo samostatná politická síla.

Metodologie

1. Historie a historické myšlení. Dějiny, minulost, dějepis vs. minulost, historiografie a paměť. Problematika historického vědomí a (kolektivní) paměti.
2. Historikovy metody a jeho nesnáze. Etika historikovy práce.
3. Historické dílo – historiografie a historická interpretace.
4. Hospodářské dějiny a jejich metody.
5. Církevní dějiny a jejich metody.
6. Sekularizace vs. konfesionalizace. Věda a náboženství. Náboženství a nacionalismus.
7. Subjektivní prameny v rámci historiografie. Vzpomínková kultura jako aktuální téma historiografie.
8. Orální historie – prameny, metoda (analýza, interpretace), úskalí.
9. Genderová analýza pramene – metoda, analýza, interpretace.
10. Gender history vs. women's history. Maskulinita, men's studies a men's history.

SZZ Specializace Péče o kulturní dědictví

Student si vylosuje dvojici otázek. První z nich je vymezena v rámci tematického celku *Kulturní dědictví českých zemí v historické perspektivě*, druhá v rámci tematického celku *Teorie a metodologie péče o kulturní dědictví*. Vlastní přezkoušení v podobě dvou vylosovaných otázek má formu rozpravy. Otázky odpovídají níže uvedeným okruhům, jsou však koncipovány problémově.

OKRUHY OTÁZEK

Kulturní dědictví českých zemí v historické perspektivě

1. Předrománská a románská kultura a její dědictví v Čechách a na Moravě.
2. Dědictví gotické kultury venkovského prostředí v zemích Koruny české.
3. Dědictví gotické kultury měšťanského a šlechtického prostředí zemí Koruny české.
4. Životní cyklus nobility a jeho hmotné zázemí v období renesance.
5. Kulturní dědictví renesančního města v českých zemích.
6. Dědictví baroka v sakrální kultuře.
7. Dědictví baroka v profánní kultuře.
8. Kulturní dědictví klasicismu a jeho odraz v architektuře a urbanismu.
9. Kulturní dědictví 19. století – romantismus a historismus v českých zemích.
10. Kultura období Fin de Siècle v českém prostředí – kulturní dědictví secese moderny.
11. Kulturní vývoj Evropy ve 20. století a jeho hmotné dědictví.
12. Kulturní dědictví Němců v českých zemích.

Teorie a metodologie péče o kulturní dědictví

1. Historický vývoj vztahu ke kulturnímu dědictví českých zemích v perspektivě střední Evropy.
2. Základní teoretické a metodologické koncepty péče o kulturní dědictví.
3. Péče o kulturní dědictví ve vybraných evropských zemích.
4. Proměny legislativního rámce péče o kulturní dědictví českých zemí.
5. Současná systémová praxe péče o kulturní dědictví v ČR.
6. Metody historikovy práce s písemnými prameny pro oblast kulturního dědictví.
7. Metody historikovy práce s ikonografickými prameny pro oblast kulturního dědictví.
8. Metody historikovy práce s hmotnými prameny pro oblast kulturního dědictví.
9. Specifika kulturního dědictví severozápadních Čech a péče o něj – historický rámec, problémy, vývoj, perspektiva.

10. Základní teoretické i praktické postupy při konzervaci a restaurování nemovitých památek.
11. Základní teoretické i praktické postupy při konzervaci a restaurování movitých památek.
12. Význam péče o kulturní dědictví v životě společnosti – sociálně antropologické, filozofické a ekonomické aspekty.

SZZ specializace Archivnictví

Státní závěrečná zkouška specializace archivnictví se sestává ze dvou hlavních oblastí: 1. Světové a české archivnictví v současnosti, 2. Vybrané kapitoly z dějin správy. Z každé oblasti si student losuje jednu otázku. Zkouška ze světového a českého archivnictví v současnosti se orientuje na mezinárodní kontext a aktuální problémy, které jsou řešeny jak na úrovni českého, tak evropského, potažmo světového archivnictví. Zkouška z vybraných kapitol z dějin správy sleduje ověření znalostí z tohoto rozsáhlého souboru vědomostí dějin administrativy. Nepůjde tu výlučně o prokázání základní faktografie, která je tu nutným základem, ale především prezentace širších kontextuálních vazeb.

OKRUHY OTÁZEK

Světové a české archivnictví v současnosti

1. Metody archivnictví a správy dokumentů
2. Předarchivní péče
3. Archivní zpracování
4. Archivní využívání
5. Přístup k dokumentům a archiváliím
6. Archiválie ve specifickém režimu
7. Elektronické archivnictví
8. Archivní inflace
9. Současné proměny charakteru archiválií
10. Archivnictví a historická věda, interdisciplinarita

Vybrané kapitoly z dějin správy

1. Země Koruny české jako správní celek
2. Český stát v habsburské monarchii (1526-1848)
3. Výkon vlády ve středověku
4. Dvůr v raném novověku
5. Regionální státní/stavovská správa
6. Úřední kariéra, sociální mobilita a reprezentace
7. České země a papežství
8. Zrod moderních úřadů
9. Úředník v osvíceném 18. století
10. Církevní řády a jejich správa
11. Obecné problémy správních změn v 19. až 21. století
12. Politická správa 1848-1945
13. Soudní správa 1848-1945
14. Samospráva 1848-1845
15. Proměny státní správy 1945-1960
16. Státní správa 1960-1990

17. Od federativních republik přes osamostatnění k dnešku
18. Obce s rozšířenou působností a obce s pověřeným obecním úřadem
19. Vývoj soudnictví od roku 1945 do současnosti
20. Vývoj správy regionu severozápadních Čech v letech 1945-současnost